

BUXORO VILOYATI SHAROITIDA KOI (CYPRINUS RUBROFUSCUS) BALIG'INI KO'PAYTIRISH VA UNING BALIQCHILIKDAGI AHAMIYATI.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20109280>

Boltayeva Sitora Sirojovna

Tel: (90) 963-24-21

Gmail: boltayevasitora1@gmail.com

Annotatsiya

Mazkur maqolada Koi baliqlarini Buxoro viloyati iqlim sharoitida ko'paytirish texnologiyasi, ularning biologik xususiyatlari hamda baliqchilikdagi iqtisodiy va estetik ahamiyati yoritilgan. Tadqiqot davomida suv harorati, oziqlantirish me'yorlari, sun'iy urug'lantirish va yosh baliqlarni parvarishlash usullari o'rganildi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, Buxoro viloyatining iliq iqlimi koi baliqlarini sun'iy hovuzlarda muvaffaqiyatli ko'paytirish imkonini beradi. Shuningdek, koi baliqlaridan dekorativ baliqchilik va agroturizmni rivojlantirishda samarali foydalanish mumkin.

Kalit so'zlar

koi, *Cyprinus rubrofusca*, dekorativ baliqchilik, sun'iy hovuz, akvakultura, Buxoro viloyati, baliq ko'paytirish.

So'nggi yillarda O'zbekistonda baliqchilik tarmog'ini rivojlantirishga katta e'tibor qaratilmoqda. Ayniqsa, dekorativ baliqchilik yo'nalishi iqtisodiy jihatdan istiqbolli soha sifatida shakllanib bormoqda. Dekorativ baliqlar orasida koi baliqlari o'zining yorqin ranglari, uzoq umr ko'rishi va bozordagi yuqori qiymati bilan alohida ahamiyat kasb etadi.

Koi – karpsimonlar oilasiga mansub dekorativ baliq turi bo'lib, dastlab Sharqiy Osiyo mamlakatlarida yetishtirilgan. Hozirgi kunda ushbu baliq turi ko'plab mamlakatlarda sun'iy suv havzalarida ko'paytirilmoqda. Buxoro viloyatining keskin kontinental iqlimi koi baliqlarini mavsumiy parvarishlash uchun ma'lum qulayliklarni yaratadi.

Tadqiqot maqsadi: Buxoro viloyati sharoitida koi baliqlarini ko'paytirish texnologiyasini o'rganish va uning baliqchilikdagi iqtisodiy hamda biologik ahamiyatini baholash.

Tadqiqot vazifalari:

1. Koi baliqlarining biologik xususiyatlarini o'rganish.

2. Sun'iy hovuzlarda ko'paytirish texnologiyasini ishlab chiqish.
3. Oziqlantirish va parvarishlash usullarini tahlil qilish.
4. Buxoro viloyati sharoitida koi baliqlarining moslashuv darajasini aniqlash.
5. Dekorativ baliqchilikdagi iqtisodiy samaradorlikni baholash.

Tadqiqot materiali va metodlari: Tadqiqotlar Buxoro viloyatidagi sun'iy hovuz xo'jaliklarida olib borildi. Tajriba davomida 1–2 yoshli koi baliqlari tanlab olindi. Suv harorati, kislorod miqdori va oziqlanish rejimi muntazam nazorat qilindi.

Koi baliqlarini ko'paytirishda quyidagi usullardan foydalanildi:

Sun'iy urug'lantirish;

Inkubatsiya usuli;

Lichinkalarni alohida hovuzlarda parvarishlash;

Oqartirilgan yem bilan oziqlantirish.

Optimal suv harorati quyidagicha kuzatildi:

Mazkur harorat oralig'ida baliqlarning o'sishi va rivojlanishi yuqori bo'ldi.

Tadqiqot natijalari va muhokama: Tajriba natijalariga ko'ra, Buxoro viloyati sharoitida koi baliqlari yaxshi moslashdi. Ayniqsa yoz mavsumida suv haroratining yuqoriligi baliqlarning faol o'sishiga ijobiy ta'sir ko'rsatdi.

Koi baliqlarining tuxum qo'yish davri asosan aprel–may oylariga to'g'ri keldi. Bir urg'ochi baliqdan o'rtacha 80–120 ming dona tuxum olindi. Tuxumlarning urug'lanish darajasi 75–82 % ni tashkil etdi.

Tadqiqot davomida koi baliqlarining kasalliklarga nisbatan chidamliligi o'rtacha darajada ekanligi aniqlandi. Suv sifati pasayganda bakterial kasalliklar kuzatildi. Shu sababli suvni muntazam filtrlash va aeratsiya qilish muhim hisoblanadi. Koi baliqlari quyidagi jihatlari bilan muhim ahamiyatga ega, Dekorativ baliq sifatida yuqori bozor qiymatiga ega, Sun'iy hovuz va landshaft dizaynida keng qo'llaniladi. Agroturizm va ekoturizmni rivojlantirishga xizmat qiladi, Baliqchilik xo'jaliklari uchun qo'shimcha daromad manbai hisoblanadi, Eksportbop mahsulot sifatida iqtisodiy foyda keltiradi.

Buxoro viloyati sharoitida koi baliqlarini yetishtirish kichik va o'rta tadbirkorlik uchun istiqbolli yo'nalishlardan biri hisoblanadi.

Buxoro viloyati iqlim sharoiti koi baliqlarini sun'iy hovuzlarda muvaffaqiyatli ko'paytirish imkonini beradi. Optimal suv harorati va sifatli oziqlantirish natijasida baliqlarning o'sish ko'rsatkichlari yuqori bo'ldi. Koi baliqlari dekorativ baliqchilikni rivojlantirish, aholining daromadini oshirish hamda akvakultura sohasini kengaytirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Karimov B.X. Baliqchilik asoslari. – Toshkent: Fan, 2021.
2. Rasulov A.R. Akvakultura va dekorativ baliqchilik. – Samarqand, 2020.
3. Nikolskiy G.V. Частная ихтиология. – Москва: Высшая школа, 1971.
4. Balon E.K. About the origins of domesticated koi. Aquaculture Journal, 2019.
5. FAO Fisheries and Aquaculture Reports, 2023.
6. O'zbekiston Respublikasi baliqchilikni rivojlantirish konsepsiyasi materiallari, 2022.